

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цховребов А.О. Кримінально-правова характеристика об'єкта й предмета втручання у діяльність працівника правоохоронного органу / А.О. Цховребов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Серія: право. – 2015. – Випуск 31. – Том. 3. – С. 75–78.
2. Блажівський Є.М. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівників судових і правоохоронних органів (інших державних діячів): монографія / Є.М. Блажівський. – Київ–Дрогобич: Просвіт, 2012. – 180 с.
3. Давидович І.І. Кримінально-правова охорона представників влади і громадськості, які охороняють правопорядок.: Дис. канд. юрид. наук. – К., 2007. – 253 с.
4. Осадчий В.І. Кримінально-правовий захист правоохоронної діяльності. Монографія / В.І. Осадчий. – К.: Атіка. – 2004. – 336 с.
5. Залялова І.М. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронного органу: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / ДЮІ Луганського державного ун-ту внутрішніх справ. – Д. – 2007. – 18 с.
6. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / За ред. С.С. Яценка. – К.: А.С.К., 2002. – 936 с.
7. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. – 4-те вид., переробл. і допов. – Х.: Право, 2010. – 456 с.

УДК 343.237

**ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ГРУПОЮ ОСІБ ЗА ПОПЕРЕДНЬОЮ ЗМОВОЮ
ЯК КВАЛІФІКУЮЧА ОЗНАКА ТА ОБСТАВИНА, ЩО ОБТЯЖУЄ ПОКАРАННЯ**
**COMMISSION OF CRIME BY GROUP OF PERSONS UPON PRIOR CONSPIRACY
AS A CHARACTERIZING SIGN AND AGGRAVATING CIRCUMSTANCE**

Лемішко Ю.Ю.,

*кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінального права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Статтю присвячено аналізу змісту такої кваліфікуючої ознаки та обставини, що обтяжує покарання, як учинення злочину групою осіб за попередньою змовою. Проаналізовані позиції науковців стосовно розуміння поняття «група осіб за попередньою змовою». Пропонується не ставити в залежність тлумачення змісту цього чинника як обставини, що обтяжує покарання, від змісту однойменної кваліфікуючої ознаки.

Ключові слова: співучасть у злочині, попередня змова, група осіб, співвиконавство, кваліфікація, обставини, які обтяжують покарання.

Статья посвящена анализу содержания такого квалифицирующего признака и обстоятельства, отягчающего наказание, как совершение преступления группой лиц по предварительному сговору. Проанализированы позиции ученых относительно понимания понятия «группа лиц по предварительному сговору». Предлагается не ставить в зависимость толкование содержания этого фактора в качестве обстоятельства, отягчающего наказание, от содержания одноименного квалифицирующего признака.

Ключевые слова: соучастие, предварительный сговор, группа лиц, соисполнительство, квалификация, обстоятельства, отягчающие наказания.

Article is devoted to analysis of a content of such qualifying sign and aggravating circumstance, as commission of a crime by a group of persons upon prior conspiracy. Positions of scientists concerning understanding concept «group of persons upon prior conspiracy» are analysed. It is offered to not put in dependence interpretation of a content of this factor as aggravating circumstance, from a content of same qualifying sign.

Key words: criminal complicity, prior conspiracy, group of persons, joint enterprise, crime qualificati, aggravating circumstances.

Актуальність теми. Одним із пріоритетних напрямків політики будь-якої держави в протидії злочинності є боротьба із груповою та організованою злочинністю, яка з кожним роком отримує всю більшу поширеність на практиці. Об'єднаними, загальними зусиллями декількох суб'єктів злочину легше вчиняти більш тяжкі злочини, а відповідно і приховувати сліди такої злочинної діяльності. Діючи спільно та умисно, спрямовуючи своє посягання на одні й ті самі суспільні відносини, що охороняються кримінальним законом, особи тим самим заподіюють їм більш значну за обсягом шкоду. Саме тому в науковій літературі найбільш розповсюдженою є думка про те, що вчинення злочину у співучасті сут-

тєво підвищує ступінь суспільної небезпечності вчиненого діяння.

Важливий внесок у дослідженні інституту співучасті зробили С.С. Аветісян, М.І. Бажанов, Ф.Г. Бурчак, Р.Р. Галіакбаров, П.І. Гришаєв, Ю.В. Гродецький, Н.О. Гуророва, Л.М. Демидова, Н.Г. Іванов, М.І. Ковальов, А.П. Козлов, Г.А. Крігер, Р.С. Орловський, В.С. Прохоров, П.Ф. Тельнов, А.Н. Трайнін, О.В. Ус та інші вчені. Та незважаючи на численну кількість монографічних і дисертаційних робіт, окремих посібників, наукових статей та розділів у навчальних підручниках, присвячених вивченню інституту співучасті, чимало його аспектів потребують свого переосмислення. Зокрема, це стосується: ви-

значення ознак організованої групи та встановлення їх співвідношення із ознаками злочинної організації; розроблення поняття та кримінально-правового змісту транснаціональної організованої злочинної діяльності; конкретизації ознак, які дозволили б відмежувати особу, що при вчиненні злочину у співучасті водночас виконує роль підбурювача та пособника від особи, що є організатором такого злочину тощо.

Доволі актуальним на сьогоднішній день залишається й питання про те, як співвідносяться між собою такі однойменні обтяжуючі обставини¹, як «вчинення злочину групою осіб² за попередньою змовою», оскільки серед науковців немає єдності поглядів стосовно змісту цієї обставини у випадках, коли вона закріплена в диспозиціях статей Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК України) та змісту відповідної обставини, яка обтяжує покарання. Більш того, наглядним є й те, що дослідники розкривають вказану обтяжуючу обставину якраз через тлумачення поняття однойменної кваліфікуючої ознаки. У зв'язку із вищесказаним, метою цієї статті є встановлення того, в якому співвідношенні за змістом перебувають «вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою» як кваліфікуюча ознака та обставина, що обтяжує покарання, за чинним кримінально-правовим законодавством України.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що законодавець надає формам співучасті різного кримінально-правового значення. Так, у переліку обставин, які обтяжують покарання, серед останніх у п. 2 ч. 1 ст. 67 КК України зазначена, зокрема, і така обставина, як «вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою (частина друга або третя статті 28)». Із цих положень кримінального закону витікає, що у зазначеному пункті ст. 67 КК України передбачено *de-facto* дві обставини, які обтяжують покарання: «вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою» та «вчинення злочину організованою групою». Окрім цього, аналіз диспозицій статей Особливої частини КК України дозволяє зробити висновок, що ці обставини передбачені, як ознаки багатьох кваліфікованих/особливо кваліфікованих складів злочину. Законодавець формулює їх таким чином: «вчинення злочину групою осіб», «вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою» та «вчинення злочину організованою групою». Оскільки предметом нашого дослідження виступає такий чинник, як «вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою», то розкриємо його зміст.

Відповідно до ч. 2 ст. 28 КК України злочин визнається вчиненим за попередньою змовою групою осіб, якщо його спільно вчинили декілька осіб (дві

або більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне його вчинення. Як справедливо зазначає Р.С. Орловський, «вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб є однією з форм співучасті, отже, їй притаманні всі ознаки, що характеризують співучасть взагалі: злочин вчиняється двома або більше суб'єктами; вони можуть бути співучасниками одного (співвиконавці) або різних видів (виконавець (співвиконавець), організатор, підбурювач, пособник); між цими співучасниками існує попередньо досягнута змова про спільне вчинення злочину» [14, с. 187]. Хоча наведене визначення поняття «вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою» і відповідає загальним положенням вчення про співучасть, проте як вже зазначалось, у теорії кримінального права відсутній єдиний погляд на зміст цього чинника у випадках, коли він виступає кваліфікуючою/особливо кваліфікуючою ознакою конкретного складу злочину та обтяжуючою покарання обставиною.

Залежно від уявлення вчених про те, яку саме роль повинні виконувати співучасники при вчиненні злочину для того, щоб утворити групу осіб за попередньою змовою, можна виокремити три позиції стосовно змісту цієї ознаки.

Відповідно до першої позиції, злочин визнається таким, що вчинений групою осіб за попередньою змовою, виключно у випадках, коли всі його співучасники виконують однорідну роль, тобто діють як виконавці (співвиконавці) (Ф.Г. Бурчак, Р.Р. Галіакбаров, О.О. Дудоров, Д.С. Дядькін, Н.М. Ярмиш та деякі інші науковці) [4, с. 37–38, 65; 5, с. 7–8, 12; 6, с. 181; 7, с. 94–95, 98–99; 18, с. 57]. Наприклад, дії співучасників, що вчинили крадіжку, будуть кваліфіковані за ч. 2 ст. 185 КК України (за ознакою вчинення її групою осіб за попередньою змовою) лише в тому разі, якщо вони спільно і умисно виконають об'єктивну сторону цього злочину, інакше кажучи разом таємно вилучать чуже майно з володіння власника. Якщо ж таке викрадення фактично здійснить одна особа, тоді як інша лише схилить її до вчинення цих дій (тобто підбурить до вчинення злочину), то дії цих осіб будуть кваліфіковані таким чином: виконавця – за ч. 1 ст. 185 КК України, тоді як підбурювача – за цією ж частиною ст. 185 КК із посиланням на ч. 4 ст. 27 КК України.

Друга група науковців вважає, що «вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою» охоплюється як співвиконавством, так і випадками, коли має місце складна форма співучасті, що передбачає розподіл ролей між співучасниками. Останнє має місце тоді, коли злочин вчиняється виконавцем, поряд із яким діє хоча б один співучасник (або декілька

¹ Термін «однойменні обтяжуючі обставини» використовується в науці кримінального права для позначення обставин, які водночас включені до переліків обставин, що пом'якшують чи обтяжують покарання, та співпадають текстуально або за змістом із ознаками привілейованих чи кваліфікованих складів злочинів, передбачених в Особливій частині Закону України про кримінальну відповідальність.

² І хоча вчинення злочину групою осіб (без попередньої змови) не визнається обставиною, що обтяжує покарання, проте в науковій літературі набула поширення позиція, відповідно до якої вказівка на цю форму співучасті як на кваліфікуючу/особливо кваліфікуючу ознаку конкретного складу злочину охоплює за змістом як випадки, коли злочин вчиняється власне групою осіб без попередньої змови (ч. 1 ст. 28 КК України), так і групою осіб за попередньою змовою (ч. 2 ст. 28 КК України). Це ж можна сказати і про зміст такої кваліфікуючої ознаки, як «вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою», яка окрім однойменної форми співучасті, передбаченої у ч. 2 ст. 28 КК України, охоплює і випадки вчинення злочину організованою групою.

співучасників) іншого виду – організатор, підбурювач та/або пособник (О.Н. Арутюнов, Н.Г. Іванов, А.П. Козлов, Р.С. Орловський, М.І. Панов та інші вчені) [3, с. 5; 8, с. 48; 9, с. 243; 14, с. 190–191; 11, с. 95–96]. Таким чином, у наведеному прикладі посилення на ч. 2 ст. 185 КК України, що містить кваліфікуючу ознаку, яка досліджується, буде у випадках як спільного виконання об'єктивної сторони крадіжки декількома (двома чи більше) особами, так і при вчиненні крадіжки об'єднаними зусиллями виконавця та підбурювача. Так, дії виконавця підлягатимуть кваліфікації за ч. 2 ст. 185 КК України, тоді як підбурювача – за цією ж частиною ст. 185 КК із посиленням на відповідну частину ст. 27 КК України.

Існує і третя позиція, що становить певний компроміс між двома наведеними вище. Її прибічники зазначають, що в групі осіб за попередньою змовою може бути і розподіл ролей між окремими співучасниками, проте про саму групу можна говорити лише у випадках, коли окрім співучасників іншого виду у вчиненні злочину візьмуть участь не менш як два виконавці (співвиконавці) (С.С. Аветисян, А.В. Наумов) [2, с. 91; 12, с. 95]. Відповідно дії всіх співучасників такої групи, що вчинили крадіжку, повинні кваліфікуватися за ч. 2 ст. 185 КК України, тоді як пособнику та підбурювачу/організатору додатково буде інкримінована відповідна частина ст. 27 КК України. У тих випадках, коли крадіжку буде вчинено виконавцем та пособником, посилення на ч. 2 ст. 185 КК України при кваліфікації їх дій не потрібно.

Нині найбільш поширеною в сучасній юридичній науковій літературі є саме перша позиція. Це пояснюється декількома факторами. По-перше, єдиний підхід стосовно тлумачення поняття групи осіб за попередньою змовою як кваліфікуючої ознаки певних злочинів вбачається в роз'ясненнях, які надає з цього приводу у своїх постановках Пленум Верховного Суду України (далі – ПВСУ). Їх аналіз свідчить, що групу осіб за попередньою змовою як кваліфікуючу ознаку утворюють випадки, коли злочин вчиняється у простій формі співучасті, тобто за наявності двох (чи більше) виконавців (співвиконавців). Так, у п. 18 постанови Пленуму Верховного Суду України (далі – ППВСУ) від 8 жовтня 2004 р. № 15 «Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів» зазначено, що «така кваліфікуюча ознака умисного ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів, як вчинення цього злочину за попередньою змовою групою осіб застосовується лише в разі, коли в ньому брали участь як співвиконавці дві особи чи більше, які попередньо, до вчинення діяння, домовилися не сплачувати податки, збори, інші обов'язкові платежі до бюджетів чи державних цільових фондів або ж сплатити їх не в повному обсязі» [10, с. 537]. Схоже положення міститься і в ППВСУ від 15 квітня 2005 р. № 5 «Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом», де в п. 19 вказано, що «за ознакою вчинен-

ня цього злочину за попередньою змовою групою осіб має кваліфікуватися діяння, коли в ньому брали участь як співвиконавці дві чи більше особи, котрі до вчинення діяння домовилися легалізувати (відмити) доходи, одержані внаслідок вчинення предикатного діяння...» [10, с. 558]. Про необхідність співвиконавства для визнання злочину таким, що вчиняється групою осіб за попередньою змовою, прямо наголошується і в п. 9 ППВСУ від 3 червня 2005 р. № 8 «Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил» та в п. 9 ППВСУ від 30 травня 2008 р. № 5 «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи», тощо [10, с. 573, 642]. Разом із тим інколи ПВСУ вбачає наявність групи осіб за попередньою змовою і тоді, коли між співвиконавцями має місце технічний розподіл ролей, зокрема, саме про це йдеться в п. 24 ППВСУ від 6 листопада 2009 р. № 10 «Про судову практику у злочинах проти власності»: «...учасники вчинення злочину групою осіб діють узгоджено, зі спільним умислом, і кожен із них безпосередньо виконує діяння, що повністю чи частково утворює об'єктивну сторону складу злочину. При цьому можливий розподіл функцій, за якого кожен співучасник виконує певну роль у вчиненні злочину» [10, с. 676]. В інших же випадках, начебто як на підтвердження неспроможності концепції щодо наявності групи осіб за попередньою змовою лише при простій формі співучасті, ПВСУ вимушений вдатися до розширеного тлумачення поняття співвиконавства за рахунок визнання виконавцями і тих осіб, які здійснюють суто пособницькі функції (йдеться про абз. 2 п. 16 ППВСУ від 7 лютого 2003 р. № 2 «Про судову практику у справах про злочин проти життя і здоров'я особи») [10, с. 468].

По-друге, протягом останніх десятиліть у науковій літературі спостерігається відхід від позиції про те, що вчинення злочину у співучасті завжди свідчить про підвищену суспільну небезпечність вчиненого діяння. Так, приміром, Д.С. Дядькін відзначає, що поряд із загальним уявленням про суспільну небезпечність вчиненого злочину у співучасті, яка без жодних сумнівів є більш значною порівняно із випадками, вчинення цього ж самого злочину одноособово, потрібно розрізняти і ступінь суспільної небезпечності співучасті у злочині. Остання, на думку вченого, залежить від виду співучасті – простої чи складної. Складна співучасть не підвищує суспільну небезпечність до тієї межі, що передбачено кваліфікуючою ознакою «група осіб». Це пов'язано із тим, що суспільна небезпечність групового об'єднання зусиль співучасників злочину підвищується до рівня, що закріплюється законодавцем у вигляді кваліфікуючої обставини, саме завдяки єдності місця та часу дій співучасників [7, с. 97–98]. Таким чином, на думку дослідника, оскільки вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою передбачено законодавцем у кваліфікованих/особливо кваліфікованих складах злочину, то це свідчить про суттєве, значне підвищення суспільної небезпечності таких випадків вчинення злочину у співучасті. Оскільки

значну (істотну) шкоду суспільним відносинам, що знаходяться під кримінально-правовою охороною, можуть спричинити лише два співвиконавці, які, будучи об'єднаними єдиним місцем і часом, спрямовують свої зусилля на один і той самий об'єкт злочину, то відповідно і групу осіб за попередньою змовою повинні утворювати виключно випадки простої форми співучасті. Схожу позицію займає і Г.П. Новосьолов, який вважає, що виконавець, якого схилив до вчинення злочину підбурювач, становить не більшу суспільну небезпечність, ніж особа, у якої умисел на вчинення злочину виник самостійно, без впливу на неї зі сторони інших осіб [13, с. 49]. Серед вітчизняних науковців запропоновану точку зору на підвищену суспільну небезпечність діяльності саме двох співвиконавців відстоює Ю.В. Абакумова [1, с. 17].

Разом із тим, варто наголосити на тому, що аналіз положень чинного КК України, які регламентують інститут співучасті, свідчить, що визнання групою осіб за попередньою змовою (як кваліфікуючої ознаки) виключно злочинної діяльності двох чи більше співвиконавців, не ґрунтується на загальному вченні про співучасть. У ч. 2 ст. 28 КК України при визначенні поняття «вчинення злочину групою осіб» акцент робиться на тому, що суспільно небезпечне діяння повинні вчинити саме декілька осіб, а не декілька виконавців, як про це зазначено у ч. 1 ст. 28 КК України, де надано визначення поняття вчинення злочину групою осіб. Таким чином, законодавець підкреслює, що не має значення, яку саме роль при вчиненні злочину повинні виконувати співучасники для того, щоб їх могли визнати учасниками групи осіб за попередньою змовою. Визначальним для цього є лише встановлення часу досягнення змови про спільне вчинення злочину між співучасниками. Якщо її було досягнуто до початку вчинення злочину, тобто на стадії готування, але до того, як розпочався замах на нього, то можна говорити про вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою. До того ж, відсутні будь-які підстави виводити просту співучасть за межі інституту співучасті, передбаченого в Загальній частині КК, як це роблять ті науковці, що визнають наявність групи осіб за попередньою змовою лише при співвиконавстві.

Загальноновизнаним є положення про те, що норми Загальної частини КК мають узагальнений характер і перебувають у нерозривному зв'язку із нормами Особливої частини. Такий зв'язок проявляється, насамперед, у тому, що всі положення Загальної частини КК України повинні поширюватися на всі відповідні норми Особливої частини без винятку. Звідси зміст поняття «групи осіб за попередньою змовою» повинен тлумачитися однаково і у випадках, коли ця ознака передбачена як кваліфікуюча в нормах Особливої частини КК України, так і тоді, коли про неї йдеться у ч. 2 ст. 28 КК України. Виходячи із вищезазначеного, пропонуємо визнавати вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою як при простій, так і при складній формі співучасті.

Відсутність послідовності в оцінці змісту кваліфікуючої ознаки, що аналізується, спостерігається і в позиціях Верховного Суду України (далі – ВСУ).

Так, аналіз ухвали колегії суддів Судової палати у кримінальних справах ВСУ від 12 листопада 2009 р. дозволяє зробити висновок про те, що групу осіб за попередньою змовою утворює спільна діяльність як мінімум двох співвиконавців, які попередньо домовилися між собою про спільне вчинення злочину. При цьому ВСУ не виключає можливість визнання групою осіб за попередньою змовою і вчинення злочину організатором, підбурювачем та пособником, які діють сумісно із двома співвиконавцями [16, с. 27–29]. Проте вже в постанові Судової палати у кримінальних справах ВСУ від 12 грудня 2013 р. надається зовсім інше тлумачення вчиненню злочину групою осіб за попередньою змовою. У п. 7 цієї постанови зазначено, що службові особи будуть визнаватися учасниками групи осіб за попередньою змовою при одержанні хабара незалежно від того, як були розподілені ролі між ними, і які конкретні дії виконувала кожна з них. Дії винуватих кваліфікуються за ч. 2 ст. 368 КК незалежно від того, всі чи лише одна особа виконали (не виконали) обумовлені хабарем дії [15, с. 9].

Варто згадати і про те, що визнання групою осіб за попередньою змовою діяльності двох виконавців (співвиконавців) призводить до того, що під обставиною, що обтяжує покарання, передбаченою у п. 2 ч. 1 ст. 67 КК, науковці також розуміють вчинення злочину двома співвиконавцями [17, с. 103]. Відповідно, якщо зайняти таку позицію, то на практиці випадки вчинення злочину у складній формі співучасті за наявності попередньої змови між співучасниками, не зможуть отримати жодної правової оцінки, оскільки їх не можна буде визнати обставиною, що обтяжує покарання (тому вони не впливатимуть на міру та/або вид покарання, що обиратиме суд), ані кваліфікуючою ознакою (при цьому унеможлиблюється їх вплив на збільшення обсягу кримінальної відповідальності через вихід при призначенні покарання на санкцію кваліфікованого (особливо кваліфікованого) складу злочину). Проте, як вже зазначалось, вчинення злочину у співучасті при розподілі ролей між співучасниками хоч і не суттєво, проте все ж таки підвищує суспільну небезпечність вчиненого діяння порівняно з випадками вчинення такого злочину одноособово. А тому, навіть якщо припустити, що група осіб за попередньою змовою як ознака, передбачена в диспозиціях статей Особливої частини КК, становить правову оцінку діяльності декількох виконавців (співвиконавців), то немає жодних перешкод для визнання обставиною, що обтяжує покарання, вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою, як за наявності простої форми співучасті, так і за наявності складної форми співучасті, коли матиме місце розподіл ролей між співучасниками. Якщо взяти до уваги положення ч. 4 ст. 67 КК, в якій закріплена заборона повторного врахування обтяжуючих обставин, що виступають кваліфікуючими ознаками, при призначенні покарання (реалізація принципу «non bis in idem»), то ситуація виглядатиме таким чином: при вчиненні злочину у простій формі співучасті за наявності відповідної кваліфікуючої ознаки, діяльність співучасників буде

кваліфікуватися із посиланням на відповідну частину статті Особливої частини КК. У випадках, якщо ж такий злочин буде вчинено виконавцем та пособником, виконавцем та підбурювачем, виконавцем та організатором (власне при розподілі ролей між співучасниками), кваліфікація вчиненого відбуватиметься за частиною першою цієї статті. Проте факт вчинення злочину у співучасті отримає кримінально-правову оцінку при призначенні покарання, оскільки буде врахований судом як обставина, що його обтяжує. Якщо ж в диспозиції статті Особливої частини КК відсутня така ознака, як «група осіб за попередньою змовою», то вчинення злочину у співучасті, незважаючи на його форму, впливатиме на призначення покарання як обставина, що його обтяжує.

Висновки. Підсумувавши вищевикладене, слід констатувати, що навряд чи в найближчий час інститут співучасті отримає завершений вигляд. Багато його положень виглядають достатньо дискусійними і сьогодні. Зокрема це стосується тлумачення поняття такої форми співучасті, як вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою (ч. 2 ст. 28 КК України) у випадку, коли вона виступає кваліфікуючою ознакою складів злочинів, передбачених в Особливій частині КК, та обставиною, що обтяжує покарання. У зв'язку із цим пропонується не робити жорстку прив'язку змісту кваліфікуючої ознаки «група осіб за попередньою змовою» до змісту обставини, що обтяжує покарання, а тому під останньою слід розуміти як вчинення злочину у простій формі співучасті, так і складній формі співучасті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Абакумова Ю.В. Інститут співучасті в кримінальному праві України : природа, сутність, сучасні проблеми визначення : монографія / Ю.В. Абакумова ; за ред. В.Г. Лукашевича. – 3.: КПУ, 2012. – 320 с.
2. Аветисян С.С. Соучастие в преступлениях со специальным составом : монография / С.С. Аветисян. – М., 2004. – 467 с.
3. Арутюнов А.Н.. Квалификация преступлений, совершенных группой лиц по предварительному сговору / А.Н. Арутюнов // Уголовное право. – 2007. – № 3. – С. 4–6.
4. Бурчак Ф.Г. Учение о соучастии по советскому праву : монография / Ф.Г. Бурчак. – К.: «Наукова думка», 1969. – 213 с.
5. Галиакбаров Р.Р. Квалификация групповых преступлений : монография / Р.Р. Галиакбаров. – М.: «Юрид. лит-ра», 1980. – 80 с.
6. Дудоров О.О. Вирішення питання про якісний склад групи осіб за попередньою змовою в законодавстві, доктрині і судовій практиці / О.О. Дудоров // проблеми науки кримінального права та їх вирішення у законотворчій та правозастосовній діяльності : матеріали міжнар.-наук. практ. конф., 8–9 жовтн. 2015 р. / редкол.: В.Я. Тацій (голов. ред.), В.І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. – Х.: Право, 2015. – С. 176–181.
7. Дядькин Д.С. Совершенствование уголовно-правового института соучастия в преступлении : дис... к. ю. н. 12.00.08 / Д.С. Дядькин; Моск. госуд. акад. приборостр. и информатики ; науч. рук. В.П. Ревин, 2002. – М., 2002. – 231 с.
8. Иванов Н.Г. Критерии разграничения преступных группировок / Н.Г. Иванов // Российская юстиция. –1999. – № 5. – С. 47–48.
9. Козлов А.П. Соучастие: традиции и реальность : монография / А.П. Козлов. – СПб., 2001. – 362 с.
10. Киричко В.М. Практичний посібник з кримінального права України / В.М. Киричко. – Х.: Вид-во «ФІНН», 2010. – 720 с.
11. Кримінальне право України: Загальна частина : [підруч.] / [Баулін Ю.В., Борисов В.І., Тютюгін В.І. та ін.] ; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – [4-те вид., переробл. і допов.]. – Х. : Право, 2010. – 456 с.
12. Наумов А.В. Практика применения Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий судебной практики и доктринального толкование / под. ред. Г.М. Резника. – М., 2005. – 1024 с.
13. Новоселов Г.П. Критерии определения судом меры наказания : учеб. пособие / Г.П. Новоселов. – Свердловск : Изд-во Свердл. юрид. ин-та, 1984. – 72 с.
14. Орловський Р.С. Вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб / Р.С. Орловський // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – Том 27 (66). – 2004. – № 1. – С. – 187–193.
15. Постанова Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 12 грудня 2013 р. у справі № 5-47ксл3 (витяг) // Вісник Верховного Суду України. – 2014. – № 4. – С. 6–10.
16. Ухвала колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 12 листопада 2009 р. (витяг) // Практика судів України з кримінальних справ (2009–2011 р.р.). – 2-ге вид., допов. / уклад. В.І. Тютюгін ; за заг. ред. В.Я. Тація. – Х., 2012. – С. 27–29.
17. Федорчук І.М. Обставини, які обтяжують покарання, за кримінальним правом України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Федорчук І.М. ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. ; наук. кер. В.К. Гришук. – Л., 2010. – 215 с.
18. Ярмиш Н.М. Проблеми кваліфікації злочинів, вчинених групою осіб за попередньою змовою / Н.М. Ярмиш // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2010. – № 4 (20). – С. 53–58.